

نقدی بر رویه شورای رقابت در احراز رویه ضد رقابتی (تصمیم موردی شرط معامله انحصاری شرکت اسنپ فود)

معصومه اکبریان طبری*

رضا خشنودی**

چکیده

یکی از تحدیدات غیر قیمتی که مظنون به داشتن آثار ضد رقابتی است، شرط معامله انحصاری می‌باشد. با توجه به اینکه این رویه محدودکننده ممکن است دارای آثار مثبت و منفی رقابتی باشد، بررسی سازگاری یا ناسازگاری آن با قواعد رقابت با مداخله مراجع رقابتی صورت می‌گیرد. پرونده مهمی که در خصوص این موضوع در شورای رقابت مطرح شده است، مربوط به شکایت شرکت آسان‌رسانان غذای نوین ایرانیان (چیلیوری) از شرکت مدرن سامانه گذارسان اطلس (اسنپ‌فود) بود که شورای رقابت به موجب رأی شماره ۳۹۵ مورخ ۱۳۹۸/۰۷/۱۳ و رأی شماره ۹۸/۵۸ هـ ت مورخ ۱۳۹۸/۱۱/۷ هیأت تجدیدنظر، عمل شرکت اسنپ‌فود را یک رفتار ضد رقابتی تحت عنوان معامله انحصاری و یکی از مصادیق سوءاستفاده از موقعیت مسلط ارزیابی کردند. پژوهش حاضر به روش توصیفی-تحلیلی در صد نقد و بررسی رأی صادره در این خصوص است. در این مقاله، ضمن بررسی ماهوی و شکلی این تصمیمات، با هدف شناسایی کاستی‌ها و ابهامات آرای موضوع نقد، سیاست رقابتی نظام‌های حقوقی پیشرو ایالات متحده آمریکا و اتحادیه اروپا در خصوص ارزیابی رقابتی معامله انحصاری، محور بررسی قرار خواهد گرفت. یافته‌ها

*. دانش آموخته دکتری حقوق خصوصی، دانشگاه شهید بهشتی تهران، تهران، ایران.

Masumeh.akbarian@gmail.com

** مدرس مدعو دانشگاه علوم قضایی و خدمات اداری تهران، تهران، ایران.

rkhoshnodi@yahoo.com

بیانگر آن است که شورا با اتخاذ رویکرد شکل‌گرا و بدون توجه به اثرات رقابتی و اقتصادی معاملات انحصاری به ویژه در عرصه بازارهای مالکیت فکری، اقدامات شرکت اسنپ‌فود را به عنوان مصداق اخلال در رقابت و ممنوع اعلام کرده است.

واژگان کلیدی: شورای رقابت، رویه ضد رقابتی، معامله انحصاری، سواستفاده از موقعیت مسلط، توافقات عمودی.

مشخصات رأی (بدوی)

شماره رأی: ۳۹۵

تاریخ صدور: ۱۳۹۸/۰۷/۱۳

موضوع: شکایت از شرکت مدرن سامانه غذارسان اطلس (اسنپفود) بابت اعمال شرط معامله انحصاری

شاکی: شرکت آسان‌رسانان غذای ایرانیان (چیلیوری)

مشتکی عنه: شرکت مدرن سامانه غذارسان اطلس (اسنپفود)

مرجع رسیدگی کننده (صدور رأی): شورای رقابت (جلسه سیصد و نود و پنجم)

رأی

«با توجه به اینکه اولاً بر اساس مستندات موجود و نمونه قراردادهای ارائه شده که صحت آن مورد تأیید شرکت مشتکی عنه نیز قرار گرفته، مشتکی عنه در قراردادها صراحتاً قید نموده که رستوران طرف قرارداد نمی‌تواند با هیچ نرم‌افزار (پلتفرم) مشابه دیگر متعلق به شرکت‌های رقیب همکاری کند و در صورت همکاری با شرکت‌های رقیب این امر موجب لغو قرارداد یا جریمه قابل توجه می‌گردد. ثانیاً با توجه به سهم بالای ۸۰ درصدی شرکت اسنپفود در بازار عرضه اینترنتی غذا و پلتفرم‌های مرتبط با آن، این شرکت دارای وضعیت اقتصادی مسلط می‌باشد. با توجه به موقعیت مسلط شرکت اسنپفود در این بازار، انعقاد قرارداد انحصاری بین اسنپفود و مراکز تهیه غذا و تأکید بر اینکه این مراکز با سایر پلتفرم‌های رقیب اسنپفود قرارداد همکاری نداشته باشند، سایر عرضه‌کنندگان غذا را در معرض حذف از بازار قرار خواهد داد. بر این اساس،

۱- شورای رقابت با اکثریت آرا شکایت شرکت آسان‌رسانان غذای ایرانیان (چیلیوری) از شرکت مدرن سامانه غذارسان اطلس (اسنپفود) را مصداق بند ۷ ماده ۴۴ قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی (محدود کردن دسترسی اشخاص خارج از قرارداد، توافق یا تفاهم به بازار) تشخیص نداد و شکایت شاکی از حیث انطباق با این مستند قانونی (مطرح شده از سوی شاکی) مردود می‌باشد.

۲- شورای رقابت با اکثریت آرا شکایت شرکت آسان‌رسانان غذای ایرانیان (چیلیوری) از شرکت مدرن سامانه غذارسان اطلس (اسنپفود) را مصداق قسمت ۲ بند الف ماده ۴۵ قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی (وادار

کردن اشخاص دیگر به استنکاف از معامله و یا محدود کردن معاملات آنها با رقیب) تشخیص داد.

۳- شورای رقابت با اکثریت آرا شکایت شرکت آسان‌رسانان غذای ایرانیان (جیلیوری) از شرکت مدرن سامانه غذارسان اطلس (اسنپ‌فود) را مصداق قسمت ۳ بند و ماده ۴۵ قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی (معامله با طرف مقابل با این شرط که طرف مذکور از انجام معامله با رقیب امتناع ورزد) تشخیص داد.

۴- شورای رقابت با اکثریت آرا شکایت شرکت آسان‌رسانان غذای ایرانیان (جیلیوری) از شرکت مدرن سامانه غذارسان اطلس (اسنپ‌فود) را مصداق قسمت ۴ بند ط ماده ۴۵ قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی (ایجاد مانع به منظور مشکل کردن ورود رقبای جدید یا حذف بنگاه‌ها یا شرکت‌های رقیب در یک فعالیت خاص) تشخیص داد.

۵- شورای رقابت، به اتفاق آراء شکایت شرکت آسان‌رسانان غذای ایرانیان (جیلیوری) از شرکت اسنپ‌فود را مصداق قسمت ۲ بند ط ماده ۴۵ قانون (تحمیل شرایط قراردادی غیرمنصفانه) و همچنین قسمت ۲ بند د ماده ۴۵ قانون (ارائه هدیه، جایزه، تخفیف یا امثال آن که موجب وارد شدن لطمه جدی به دیگران شود) تشخیص نداد.

۶- همچنین شورای رقابت با اکثریت آرا به استناد بندهای ۳ و ۴ ماده ۶۱ قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی، دستور به توقف رویه ضدرقابتی و اطلاع‌رسانی عمومی در جهت شفافیت بیشتر بازار صادر می‌نماید و به استناد بند ۱۲ ماده ۶۱ قانون مذکور، به دلیل نقض ممنوعیت موضوع قسمت ۲ بند الف ماده ۴۵ قانون، شرکت مدرن سامانه غذارسان اطلس (اسنپ‌فود) را به پرداخت یک میلیارد ریال جریمه نقدی محکوم می‌نماید».

مشخصات رأی (هیأت تجدیدنظر شورای رقابت)

شماره رأی: ۹۸/۵۸/هـ ت

تاریخ صدور: ۱۳۹۸/۱۱/۷

موضوع: تجدیدنظرخواهی نسبت به تصمیم شماره ۳۹۵ شورای رقابت

تجدیدنظرخواه: شرکت مدرن سامانه غذارسان اطلس (اسنپ‌فود)

تجدیدنظر خوانده: شرکت آسان‌رسانان غذای ایرانیان (جیلیوری)

مرجع رسیدگی کننده (صدور رأی): هیأت تجدیدنظر شورای رقابت

رأی

«نظر به اینکه شرکت مدرن سامانه غذارسان اطلس (اسنپ‌فود) با انعقاد قراردادهای انحصاری با رستوران‌ها موجب گردیده که رستوران‌ها با وب‌سایت مشابه فعالیت شرکت موصوف همکاری ننموده و با این اقدام باعث ایجاد مانع به منظور مشکل کردن ورود رقبای جدید شده و در نهایت حذف شرکت‌های رقیب در یک فعالیت خاص را در پی خواهد داشت و یا برای شرکت‌های رقیب مانع و محدودیت ایجاد خواهد کرد و بدین ترتیب عمل شرکت تجدیدنظرخواه منطبق با قسمت ۴ بند "ط" ماده ۴۵ قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی بوده که تصمیم معترض‌عنه نیز بر همین اساس اتخاذ گردیده و از سوی تجدیدنظرخواه دلایل و مستندات که موجبات گسیختن تصمیم معترض‌عنه را فراهم سازد ارائه نگردیده است، بنابراین تجدیدنظرخواهی مطروحه وارد نبوده که از این حیث ضمن رد آن، تصمیم مذکور را نتیجتاً تأیید می‌نماید. این تصمیم با استناد بند "د" ماده ۶۴ قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی قطعی و لازم‌الاجرا می‌باشد.»

مشخصات رأی (رأی دیوان عدالت اداری)

موضوع: ابطال رأی تأییدشده شورای رقابت در هیأت تجدیدنظر
مرجع رسیدگی‌کننده (صدور رأی): دیوان عدالت اداری

رأی

«طرف شکایت صرفاً با توسل به اظهارات کلی و بدون ارائه مدارک و اسناد مثبت وقوع تخلف از سوی خواهان، مبادرت به صدور حکم نموده و هیچ‌گونه مدرکی دال بر این موضوع وجود ندارد، لذا رأی صادره واجد ایرادات شکلی و ماهوی مؤثر است.»

مقدمه

معامله انحصاری یکی از مهم‌ترین محدودیت‌های عمودی است که به موجب آن توزیع‌کننده یا فروشنده ملزم می‌شوند که تمام یا مقداری یا درصدی از کل اقلام مورد نیاز خود را صرفاً از تأمین‌کننده یا شخص معین شده از سوی او خریداری یا بفروشند و از معامله با رقبای تأمین‌کننده بپرهیزند. این رویه محدودکننده به دلیل ماهیت و آثار ویژه، از موضوعات چالش‌برانگیز در حوزه حقوق رقابت در نظام‌های حقوقی مختلف به شمار می‌رود. در ابتدا نهادهای اجرایی حقوق رقابت این ترتیبات را ذاتاً غیرقانونی می‌دانستند، اما به تدریج دیدگاه‌ها منطبق با شرایط متغیر اقتصادی تحول یافت و آثار مثبت این تحدیدات مورد توجه واقع شد. در حقوق آمریکا و اتحادیه اروپا، رویکرد اثر محور مبتنی بر تحلیل اقتصادی معامله انحصاری اتخاذ شده است و در پرتو قاعده معقولیت، مشروعیت یا بی‌اعتباری آن احراز می‌شود.

در مقام تحلیل و ارزیابی رقابتی معامله انحصاری، سهم بازاری، میزان محرومیتی که برای سایر بنگاه‌ها ایجاد می‌شود، مدت قرارداد و رفاه مصرف‌کنندگان مورد ملاحظه قرار می‌گیرد. در هر دو نظام حقوقی، جهت احراز قدرت انحصاری یا موقعیت مسلط بنگاه‌ها از سهم بازاری استفاده می‌شود. گرچه در حقوق آمریکا معمولاً سهم بازاری دست‌کم ۷۰ درصد را برای احراز قدرت انحصاری مورد نیاز می‌دانند، اما در حقوق اتحادیه اروپا جهت برخورداری از موقعیت مسلط میزان کمتری را در نظر می‌گیرند به گونه‌ای که گاهاً سهم بازاری ۴۰ درصد موقعیت مسلط تصور شده است (غفاری فارسانی، ۱۳۹۸: ۵۲۸).

در حقوق ایران، صراحتاً از شرط معاملات انحصاری به عنوان یکی از مصادیق اعمال ضدرقابتی نامی برده نشده است و با تفسیری وسیع می‌توان تحدیدات مورد بحث را از چند بند ماده ۴۵ قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی استنباط نمود. ماده ۴۵ در خصوص اقدامات یکجانبه تحمیلی از سوی شرکت‌های دارنده جایگاه مسلط یا واجد قدرت بازاری چشمگیر می‌باشد. ایجاد مانع به منظور مشکل کردن ورود رقبای جدید یا حذف بنگاه‌ها یا شرکت‌های رقیب در یک فعالیت خاص، استنکاف از معامله، محدود کردن توافقات با رقیب و منوط کردن

معامله با طرف مقابل در صورت امتناع معامله با رقیب به عنوان روش‌های رایج تحقق سوءاستفاده از وضعیت اقتصادی مسلط به حساب می‌آید که در صورت احراز، اخلال در رقابت ضدرقابتی اعلام می‌شوند.

در این نوشتار به دنبال پاسخ به این پرسش هستیم که در حقوق ایران شرط معامله انحصاری لزوماً ناقض حقوق رقابت تلقی شده یا جزو محدودیت‌های مظنون قرار دارد؟

۱. شرح ما وقایع پرونده

طبق اظهارات روابط عمومی مرکز ملی رقابت، شرکت آسان‌رسانان غذایی ایرانیان (چیلیوری) به عنوان یکی از شرکت‌های فعال در بازار خدمات آنلاین سفارش غذا، در اوایل اردیبهشت سال ۱۳۹۸ شکایتی را از شرکت مدرن سامانه غذارسان اطلس (اسنپ‌فود) در مرکز ملی رقابت ثبت نمود. ادعای اصلی شاکي مربوط به وجود قراردادهای با ماهیت انحصاری مابین رستوران‌دارها و اسنپ‌فود می‌باشد و طبق ادعای شاکي، شرکت اسنپ‌فود با ایجاد یک مانع ساختاری، ورود رقبای دیگر را به بازار آنلاین سفارش غذا محدود ساخته و در نهایت منجر به حذف رقبای موجود شده است.

پس از وصول شکایت، ادعای شاکي، مبنی بر وجود قراردادهای با ماهیت انحصاری در بین قراردادهای شرکت اسنپ‌فود با رستوران‌های طرف قرارداد، در مرکز ملی رقابت مورد بررسی قرار گرفت و در نتیجه بررسی‌ها، نمونه‌هایی از قرارداد فی‌مابین اسنپ‌فود و رستوران‌دارها؛ شامل قراردادهایی که در یکی از بندهای آن به صراحت واژه انحصار ذکر شده و بر اساس آن رستوران‌دار متعهد گردیده است که با هیچ وب‌سایت مشابه اسنپ‌فود همکاری ننماید، قراردادهایی که طی شرایطی رستوران‌دار متعهد گردیده است تمام ظرفیت آنلاین فروش خود را در اختیار اسنپ‌فود قرار دهد و در صورت فسخ از سوی رستوران‌دار جریمه نقدی برای رستوران‌دار تعیین شده است؛ به دست آمد که از حیث فصل نهم قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ مصداق رویه‌های ضدرقابتی قلمداد می‌شوند.

اعضای شورای رقابت طی جلسه ۳۹۵ مورخ ۱۳۹۸/۰۷/۱۳ پس از رسیدگی به شکایت شرکت چیلیوری مبنی بر ادعای بروز رویه ضدرقابتی توسط شرکت اسنپ‌فود در بازار آنلاین سفارش غذا و استماع توضیحات طرفین دعوی، با توجه به

ادله موجود و با اکثریت آرا اقدامات شرکت اسنپ‌فود در موارد فوق را مصداق رویه‌های ضدرقابتی؛ شامل وادار کردن رستوران‌ها به استنکاف از معامله با رقبا «مصداق قسمت (۲) بند (الف) ماده (۴۵) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی»، معامله با رستوران‌ها مشروط به امتناع از معامله با رقبا «مصداق قسمت (۳) بند (و) ماده (۴۵) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی»، ایجاد مانع به منظور مشکل کردن ورود رقبای جدید یا حذف رقبای موجود اسنپ‌فود در بازار سفارش آنلاین غذا «مصداق قسمت (۴) بند (ط) ماده (۴۵) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی» تشخیص دادند و با استناد به بندهای (۳) و (۴) ماده (۶۱) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی، دستور به توقف رویه ضدرقابتی و اطلاع‌رسانی عمومی در جهت شفافیت بازار و به استناد بند (۱۲) ماده (۶۱) قانون مذکور، جهت نقض ممنوعیت قسمت (۲) بند (الف) ماده (۴۵) قانون، شرکت مدرن سامانه غذارسان اطلس (اسنپ‌فود) را به پرداخت یک میلیارد ریال جریمه نقدی محکوم کردند. مجدداً شورای رقابت، تجدیدنظرخواهی اسنپ‌فود در پرونده شکایت چیلیوری از این شرکت را وارد ندانست و مجدداً رأی خود را علیه اسنپ‌فود صادر کرد. بنا به اظهارات عضو شورای رقابت، دیوان عدالت اداری رأی هیأت تجدیدنظر را باطل کرده است.

با عنایت به مفاد آرای مورد بحث ملاحظه می‌گردد، شورا با در نظر گرفتن موقعیت مسلط برای شرکت اسنپ‌فود، رویه ارتكابی را بدون تحلیل بازار و شرایط آن و تبعات مثبت، مشمول بندهای قسمت ۲ بند الف، قسمت ۳ از بند (و) و قسمت ۴ بند ط ماده ۴۵ ق.ا.س.ک.ا. دانست و این شرکت را به توقف رویه ضدرقابتی، اطلاع‌رسانی عمومی در جهت شفافیت بازار و پرداخت یک میلیارد ریال جریمه نقدی محکوم نمود. شورای رقابت در این رأی ظاهراً رفتار شرکت اسنپ‌فود را آشکارا ضدرقابتی دانست و سهم بالای ۸۰ درصدی برای شرکت اسنپ‌فود در بازار عرضه اینترنتی غذا و پلتفرم‌های مرتبط تشخیص داد و بر این اساس معامله را ضدرقابتی دانست. در تصمیم شماره ۹۸/۵۸ هـ ت مورخ ۱۳۹۸/۱۱/۷ هیأت تجدیدنظر رقابتی، «ایجاد مانع به منظور مشکل کردن ورود رقبای جدید و حذف شرکت‌های رقیب»

(موضوع قسمت چهارم از بند ط ماده ۴۵) به عنوان معیار شناسایی وجود موقعیت مسلط دانست و ادعای تجدیدنظرخواه مبنی بر عدم وجود مدارک و اسناد مثبت وقوع تخلف را نپذیرفت و آن شرکت را به واسطه تکمیل شرط معامله انحصاری یک طرفه به موجب قرارداد فی مابین و متعاقباً سوءاستفاده از موقعیت مسلط در استنفکاف از معامله و ممانعت از تعامل قراردادی با سایر رقبا از جمله مصداق قسمت ۴ بند "ط" ماده ۴۵ دانست. در تصمیم اتخاذ شده، تحلیل خلاصه بازار دیده نمی شود، ضمن آنکه به نظر می رسد سهم عمده بازاری شرکت اسنپ فود، نقش مهمی در اتخاذ تصمیم شورا مبنی بر ضدرقابتی بودن عمل داشته و هیأت تجدیدنظر معیار «مشکل کردن ورود رقبای جدید و حذف شرکت های رقیب» را برای احراز موقعیت مسلط به کار برده است. این در حالی است که شرکت اسنپ فود مدعی است که نه تنها بندی مبنی بر عدم همکاری با هیچ نرم افزار (پلتفرم) مشابه دیگر متعلق به شرکت های رقیب در قرارداد با رستوران دارها وجود ندارد، بلکه طبق مرامنامه همکاری اختصاصی با آنها به شرح متمم پیوست (درخصوص واگذاری فضای فروش آنلاین محصولات و غذاهای این رستوران غیر از سامانه های فروش آنلاین ۱۰۰ درصد متعلق به این رستوران به شرکت اسنپ فود)، رستوران های طرف قرارداد اقرار نموده اند که همکاری با شرکت اسنپ فود به هیچ عنوان نافی حق همکاری با سایر سامانه ها نخواهد بود، ولی بنا به درخواست رسمی از شرکت اسنپ فود، تمامی فضای فروش آنلاین را در قبال اخذ امتیازات، تخفیفات ویژه اعم از تخفیف در کمیسیون و تخفیف ریالی بر منو به مدت ۲۴ ساعت به شرکت اسنپ فود واگذار نموده اند و مضافاً این امر نافی اختیار فروش آنلاین در سامانه های فروش آنلاین ۱۰۰ متعلق به این رستوران نخواهد بود. این واگذاری به اختیار و بدون اجبار از جانب خود اسنپ فود و صرفاً در راستای منافع رستوران مبنی بر ترجیح همکاری با یک سامانه به منظور تقویت هم افزایی و افزایش تمرکز در عرصه فروش آنلاین این رستوران صورت گرفته است. همچنین این رستوران می تواند از واگذاری فضای فروش آنلاین صرف نظر کرده و تابع قراردادهای همچون سایر رستوران ها باشد.

در اتخاذ تصمیمات شورا، ارائه دلایل مثبت ادعا و سوءاستفاده از موقعیت مسلط تعیین کننده است. بر همین اساس مستندات شاکی از دید دیوان عدالت

اداری قابل استناد نبوده است؛ چرا که این دیوان، تصمیم شورای رقابت و هیأت تجدیدنظر را به دلیل عدم وجود مدارک و مستندات لازم برای اثبات اتهام مذکور وارد ندانسته است.

۲. نقد و بررسی رأی

اگرچه آرای صادره درباره یکی از رویه‌های محدودکننده غیرقیمتی در توافقات عمودی به شرح ادعای شرکت چیلیوری است، اما آنچه در این دادنامه‌ها مورد توجه نگارندگان قرار گرفته، نحوه تشخیص موقعیت مسلط، ارزیابی رقابتی معامله انحصاری، ضمانت اجرای آن، و حدود صلاحیت دیوان عدالت اداری در بازبینی تصمیمات شورای رقابت می‌باشد. شورا در تصمیمات خویش در راستای شکایت شرکت چیلیوری مبنی بر اعمال شرط معامله انحصاری توسط شرکت اسنپ‌فود در بازار آنلاین سفارش غذا، این شرکت را به توقف رویه ضدرقابتی، اطلاع‌رسانی عمومی در جهت شفافیت بازار، و پرداخت یک میلیارد ریال جریمه نقدی محکوم نمود. این در حالی است که با مذاقه بیشتر در ماده ۴۵ ق.ا.س.ک، چنین حکمی اشکال برانگیز است. در ادامه، بدو جهت موضوعی، سپس به نقد ماهوی و شکلی تصمیم شورای رقابت و بررسی دلایل خواهیم پرداخت.

۲-۱. تبیین جهات موضوعی و حکمی موضوع

شورای رقابت عمل شرکت مدرن سامانه غذاارسان اطلس (اسنپ‌فود) را به موجب رأی فوق‌الذکر «شرط معامله انحصاری» و مصداقی از «سوءاستفاده از وضعیت اقتصادی مسلط» و روش‌های تحقق این سوءاستفاده را «استنکاف از معامله»، «اناطه انجام معامله به عدم برقراری تعاملات قراردادی با دیگران» و «ایجاد مانع به منظور مشکل کردن ورود رقبای جدید یا حذف بنگاه‌ها یا شرکت‌های رقیب» دانست و به بندهای قسمت ۲ بند (الف)، قسمت ۳ از بند (و) و قسمت ۴ بند (ط) ماده ۴۵ ق.ا.س.ک.ا استناد نمود و همچنین موضوع را از دایره شمول محدودکردن دسترسی اشخاص به بازار و تحمیل شرایط قراردادی غیرمنصفانه خارج دانست و در بیان دلیل به درج شرط معامله انحصاری در قرارداد فی‌مابین با شرکت و سهم بالای ۸۰ درصدی شرکت اسنپ‌فود در بازار عرضه اینترنتی غذا و پلتفرم‌های مرتبط با آن اشاره نمود.

معامله انحصاری در توافقات عمودی برای توصیف ترتیباتی اعمال می‌شود که به موجب آن یک طرف ملزم می‌شود که تمام یا مقداری یا درصدی از کل اقلام مورد نیاز خود را صرفاً از تأمین‌کننده یا شخص معین شده از سوی او خریداری نماید (انحصار در خرید) و یا تأمین‌کننده یا توزیع‌کننده متعهد می‌شود محصولات خود را صرفاً به یک توزیع‌کننده در محدوده جغرافیایی مشخص شده‌ای بفروشد و از عرضه محصول به دیگر توزیع‌کنندگان اجتناب ورزد (انحصار در فروش) (Femi : 2016, 317).

این ترتیبات از یک سو، آثار مثبت از قبیل ممانعت از سواری مجانی^۱، تشویق به سرمایه‌گذاری، تضمین کیفیت^۲، صرفه جوئی به مقیاس^۳ و افزایش رفاه مصرف‌کنندگان در بردارد و از سوی دیگر تبعات ضد رقابتی در پی داشته و سبب ممانعت از ورود و فعالیت رقبا و ایراد ضرر به مصرف‌کنندگان می‌شود. جهت احراز مشروعیت یا عدم اعتبار شرط معامله انحصاری در این پرونده، نگاهی گذرا به رهیافت‌های نظام‌های حقوقی پیشرو در این عرصه و تطبیق آن با فضای رقابتی ایران، مفید به نظر می‌رسد.

در حقوق رقابت اتحادیه اروپا، مبنای قانونی معاملات انحصاری مواد ۱۰۱، ۱۰۲، معاهده و آخرین مقررہ معافیت شماره ۷۲۰ مصوب ۲۰۲۲ و اصول راهنمای جدید مقررہ معافیت^۴ می‌باشد. ماده ۱۰۱ در مورد توافقات عمودی اعمال می‌شود که ممکن است بر تجارت بین کشورهای عضو تأثیر بگذارد و از رقابت جلوگیری، محدود یا مخدوش کند و ماده ۱۰۲ معاهده نیز به بی‌اعتباری توافقی‌هایی که توسط بنگاه‌های اقتصادی که با سوءاستفاده از موقعیت مسلط خویش منعقد می‌شود اشاره دارد. طبق مقررہ فوق‌الذکر، سهم تولیدکننده و توزیع‌کننده از بازار مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. ماده ۳ مقررہ معافیت، حاشیه امن برای تحدیدات عمودی تعیین شده تا اگر سهم طرفین در بازار بیشتر از سی درصد نباشد، بنگاه اقتصادی بالادست و پایین‌دست در حاشیه امن قرار می‌گیرند و در صورتی که سهم یکی از

1. Free Riding

2. Quality certification

3. Economies of scale

4. Guidelines on vertical restraints, (2022), Brussels, 10.5.2022.

طرفین بیشتر از سی درصد باشد، تجزیه و تحلیل موضوع بر اساس شرایط حاکم بر قرارداد و بازار و بررسی دقیق سهم طرفین در بازار، ویژگی‌های بازار، مدت زمان قرارداد انحصاری، تعداد قراردادهای معامله انحصاری منعقد، بخش و میزان بازار متأثر شده، جهت تجارت بنگاه‌های رقیب و عوامل توجیه‌کننده مانند کارایی و رفاه مصرف‌کننده صورت می‌گیرد.

قانون ضد انحصار ایالات متحده بر اساس دو ماده قانونی اصلی بنا شده است: مواد ۱ و ۲ قانون شرمین. دو قانون کمیسیون تجارت فدرال و قانون کلایتون نیز، نقشی اساسی در تنظیم قواعد معاملات انحصاری دارند. به موجب ماده اول قانون شرمین، توافقات محدودکننده تجارت ممنوع اعلام می‌شود. این ممنوعیت عمومیت داشته و هم شامل توافقات افقی یا عمودی و هم شامل شروط قیمتی و هم شروط غیرقیمتی می‌گردد. این ماده به اعمال دو یا چندجانبه بنگاه‌ها اشاره دارد و هرگاه تحمیل‌کننده شرط از قدرت انحصاری (قدرت بازاری چشمگیر با توانایی افزایش قیمت‌ها) خود در معاملات انحصاری برای ایجاد انحصار یا تلاش برای انحصار بازار استفاده نماید، با نقض ماده دوم قانون شرمین روبرو می‌شود. توافقی‌هایی که به طور اساسی رقابت را کاهش می‌دهند و یا در صدد ایجاد انحصار هستند، مطابق ماده ۳ قانون کلایتون ممنوع هستند. البته این ماده تنها نسبت به دعوای مورد استناد قرار می‌گیرد که محصول مورد معامله، کالای عینی باشد (اکبریان طبری، ۱۴۰۲: ۹۸).

به استناد ماده ۵ قانون کمیسیون تجارت فدرال^۱، از جمله روشهای غیر منصفانه رقابت^۲ قلمداد شود و زمانی این ماده قابل استناد است آسیب قابل توجهی به رقابت^۳ وارد نماید. درحقوق آمریکا بررسی‌ها نشان می‌دهد که معمولاً قاعده معقولیت جهت ارزیابی این تحدیدات اعمال شده و قاعده ممنوعیت مطلق تنها در موارد استثنای و در صورتی که معاملات انحصاری شدیداً مخل رقابت باشند اعمال می‌شود.

1. Federal trade commission (FTC) act of 1914

2. Unfair Methods of Competition

3. Substantial Harm to Competition

این محدودیت‌ها در حقوق رقابت ایالات متحده و اتحادیه اروپا مضمون به داشتن آثار ضد رقابتی هستند و در صورتی که اثر سوء عمده‌ای بر رقابت بگذارند یا توسط بنگاه‌های دارای موقعیت مسلط آثار حذف‌گرایانه داشته باشد، در تنافی با قواعد رقابتی قرار می‌گیرند و زمانی که تأثیر قابل ملاحظه‌ای بر افزایش کارایی و رفاه مصرف‌کنندگان بگذارد، تردیدی در مشروعیت این تحدیدات وجود ندارد.

در حقوق ایران، ممنوع بودن شرط معاملات انحصاری گرچه در مواد ۴۴ و ۴۵ ق.ا.س.ک.ا. صراحتاً ذکر نشده است، اما می‌توان با تفسیر با مسامحه این گونه تحدیدات را از قسمت ۲ از بند (الف) ماده ۴۵، قسمت ۳ از بند (و) ماده ۴۵ و قسمت ۲ بند (ط) ماده ۴۵ و قسمت ۴ ماده مذکور استنباط نمود: «استنکاف از معامله»، «اناطه انجام معامله به عدم برقراری تعاملات قراردادی با دیگران»، «تحمیل شروط قراردادی غیرمنصفانه» و «ایجاد مانع به منظور مشکل کردن ورود رقبای جدید یا حذف بنگاه‌ها یا شرکت‌های رقیب».

ماده ۴۵ را باید معطوف به اعمال یکجانبه بدانیم که ارتباط تنگاتنگی با موقعیت مسلط و قدرت بازاری دارد و اقداماتی که از سوی این دست بنگاه‌ها انجام می‌شود بیشتر در معرض نقض موازین رقابتی قرار دارند (رهبری و حسنی، ۱۳۹۸: ۳۱).

با توجه به نکات مطرح شده در مواجهه با معامله انحصاری که مصداق اعمال دو یا چند جانبه بنگاه اقتصادی هستند و آثار رقابتی آنها قطعی و یقینی نمی‌باشد به بررسی ماهوی و شکلی آراء صادره از شورای رقابت، هیئت تجدیدنظر و دیوان عدالت اداری می‌پردازیم.

۲-۲. نقد ماهوی

در خصوص اصل موضوع و استناد به بندهای قسمت ۲ بند الف، قسمت ۳ از بند (و) و قسمت ۴ بند ط ماده ۴۵ قانون اینگونه استنباط می‌شود که شورا رفتار ضد رقابتی انتسابی را اعمال یکجانبه دانسته است اما به اعتبار نظر اکثریت صاحب نظران، ماده ۴۵ به اعمال یکجانبه تحمیلی از سوی شرکت‌های دارنده جایگاه مسلط یا واجد قدرت بازاری اختصاص دارد درحالی که شرط معامله انحصاری در توافقات عمودی در قلمرو اعمال دو یا چند جانبه قرار می‌گیرد. سوءاستفاده عملی یکجانبه است که مبادرت به آن از سوی بنگاه‌های دارای موقعیت مسلط ممنوع اعلام شده

است اما همانطور که اشاره شد در حقوق ایران، رویه های ضد رقابتی یکجانبه محدود به بنگاه اقتصادی دارای موقعیت مسلط نیست. موقعیت مسلط یک وضعیت است نه یک رفتار، بنابراین صرف برخورداری از موقعیت مسلط غیرقانونی نبوده بلکه سو استفاده از آن مشکل زا است (حسینی، ۱۳۹۶: ۱۳۷).

در ادامه شورا به طور ناصحیحی به سه بند ماده ۴۵ استناد نمود (قسمت ۲ بند الف، قسمت ۳ از بند (و) و قسمت ۴ بند (ط) ماده ۴۵) و بین «قدرت بازاری چشمگیر» و «سوء استفاده از موقعیت مسلط» تفکیکی قائل نشده است. قسمت ۴ از بند ط ماده ۴۵ صرفاً ناظر به بنگاه های مسلط است و اعمال بنگاه هایی که فاقد قدرت مسلط هستند از مصادیق اعمال سوء استفاده تلقی نمی شوند، اما قسمت ۲ بند الف و قسمت ۳ بند و ماده ۴۵ حاکم بر بنگاه هایی است که دارای قدرت بازاری چشمگیری هستند و لزوماً سهم بازاری و جایگاه آنها به میزان یک بنگاه مسلط نمی رسد (رهبری و حسینی، ۱۳۹۸: ۳۷).

شورا به طور کلی اقدام اسنپ فود را مشمول هرسه بند مزبور دانست اما هیئت تجدیدنظر رویه محدودکننده را معامله انحصاری و مصداقی از سوء استفاده از وضعیت اقتصادی مسلط طبق قسمت ۴ بند (ط) ماده ۴۵ تشخیص داد.

این مساله نشان می دهد شورا در خصوص بنگاه تحمیل کننده شرط که دارای قدرت بازاری چشمگیر (قدرت انحصاری) یا واجد موقعیت مسلط است هیچگونه تمایزی قائل نیست و مشخص ننموده است که شرکت اسنپ فود، بنگاهی مسلط است یا انحصارگر؟ درحالی که موقعیت مسلط از قدرت بازاری چشمگیر متمایز است و معیارهای ارزیابی رقابتی نیز به تبع تفاوت در ماهیت و درجه اخلال در رقابت متفاوت است. همانطور که گفته شد بنگاه های مسلط واجد ظرفیت بیشتری برای اخلال در رقابت می باشند.

در تصمیم شورای رقابت، هیچگونه اشارهای به معیار تشخیص موقعیت مسلط و قدرت بازاری چشمگیر در رسیدگی به پرونده نشده است در حالی که در اتحادیه اروپا، جهت تشخیص موقعیت مسلط از سه معیار قدرت بازاری قابل توجه^۱ یکی از

طرفین قرارداد، اثر اخراج کنندگی^۱ و عدم وجود مشروعیت قانونی استفاده می کنند (Brunner, 2022:22).

و شورا در تشخیص مصادیق ضد رقابتی فاقد ضوابط و معیارهای مشخص جهت تشخیص رفتارهای انحصارگرایانه و رفتار سودجویانه بوده است و سهم عمده بازاری شرکت اسنپ فود را معیاری برای احراز سواستفاده از موقعیت مسلط دانسته است در حالی که صرف اقداماتی که به موقعیت رقبا صدمه می زند ضد رقابتی قلمداد نمی شود بلکه باید احراز شود که اثر سوء عمده‌ای بر رقابت نهاده، موجب خروج رقبا از کارآمدی بازار و منجر به کاهش کارایی و رفاه مصرف کنندگان شده است یا خیر.

نکته مغفول دیگر این است که صرف انعقاد معامله انحصاری شرکت اسنپ فود با موقعیت مسلط یا قدرت بازاری چشمگیر وفق ماده ۴۵ ضد رقابتی قلمداد نمی شود و باید عمل ارتكابی منجر به اخلاخل در رقابت شود، چراکه ماده ۴۵ قیوداتی به همراه دارد که نشان می دهد رویه های شمارش شده به صورت مطلق نیستند، بلکه به جهت اثر نامطلوبی که بر قیمت ها یا ایجاد مانع برای ورود رقبا یا حذف آنها در بازار و ایراد لطمه جدی به مصرف کنندگان (اخلاخل در رقابت) دارند، از نظر حقوق رقابت مطرود شمرده می شوند (رهبری و حسنی، ۱۳۹۸: ۳۲) و شورا باید به تحلیل آثار اقدامات بنگاه دارای موقعیت مسلط یا واجد قدرت بازاری، ساختار بازار و موانع ورودی بپردازد، در حالی که تحلیل دقیق بازاری در آرای صادره دیده نمی شود.

شورا شرط معاملات انحصاری را تحت حکم کلی ممنوعیت قرار داده و آشکارا ضد رقابتی دانسته و به آثار مثبت رقابتی این ترتیبات توجهی ننموده است، در حالی که ضد رقابتی اعلام کردن ترتیبات مذکور بدون تحلیل پیامدها و آثار آنها بر بازار و احراز اخلاخل رقابت با ضرورت های اقتصادی و مصالح رقابتی ناسازگار است.

۱. ایجاد شرایطی که مانع ورود رقبا به بازار شده یا تحت شرایطی که بنگاه رقیب مجبور به ترک بازار می شوند

با این تفصیل، شورای رقابت طبق بند دوم ماده ۵۸ ق.ا.س.ک موظف است در تحلیل اقتصادی و ارزیابی رقابتی رفتار شرکت اسنپ‌فود، محدوده بازار کالاها و خدمات و ساختار بازار از حیث رقابتی بودن یا انحصاری بودن را لحاظ قرار دهد. این در حالی است که رأی صادره فاقد هرگونه استدلال و ارائه تحلیل دقیقی از وضعیت و محدوده بازار است.

طبق ماده ۶۲ ق.ا.س.ک تشخیص مصادیق رویه‌های ضد رقابتی و رسیدگی به آنها و تشخیص اینکه اقدامات دو یا چندجانبه یا اعمال یکجانبه، توافقات عمودی یا افقی یا قیمتی یا غیرقیمتی است و اینکه رویه ارتكابی مخلل رقابت است یا خیر برعهده شورا است. اتخاذ موضع و مواجهه محتاطانه با تحدیدات عمودی به ویژه تحدیدات غیرقیمتی^۱ که واجد پیامدهای مثبت اقتصادی و رقابتی هستند ضرورتی غیرقابل انکار است.

نکته مهم دیگر دستور به «توقف رویه ضد رقابتی» است. معلوم نیست منظور شورا ابطال قرارداد است یا توقف کلیه فعالیت‌های تجاری بنگاه متخلف؟! شورا بدون اینکه اشاره‌ای به طرفین توافق (شرکت چیلیوری) نماید، رفتار شرکت اسنپ‌فود را اقدامی یکجانبه غیرقراردادی تلقی نموده است که با سوءاستفاده از موقعیت مسلط سبب اختلال در رقابت بازار شده است، در حالی که درج شرط معاملات انحصاری در قرارداد فی‌مابین شرکت اسنپ‌فود با رستوران‌های طرف قرارداد علت شکایت شرکت چیلیوری بود.

مضافاً درج عبارت «اطلاع رسانی عمومی در جهت شفافیت بیشتر بازار» مبهم است. اطلاع رسانی به چه معنا است و چگونه باید انجام شود و شورا چه نظارتی بر نحوه اجرای آن دارد (خشنودی و حسینی، ۱۳۹۹: ۲۵).

شورا می‌بایست در پرتو اصل تناسب و با درنظر گرفتن فلسفه بازدارندگی و تدابیر مقابله جویانه ابتدا دستور به توقف فعالیت و اطلاع‌رسانی عمومی در جهت

۱. محدودیت عمودی غیرقیمتی عبارت از محدودیت‌های از سوی بنگاه اقتصادی در سطوح تولید یا توزیع وضع شده که طبق آن کلیه شرایط قرارداد به غیر از شروط قیمت‌گذاری را محدود و طرف‌های این توافق را ملزم به رعایت اقتضائات آن نماید. (جعفرزاده و اکبریان، ۱۴۰۰: ۴۵)

شفافیت بیشتر بازار می داد و اگر شرکت خاطی به اقدامات نامشروع خود ادامه می داد و مقاصد مورد نظر حاصل نمی شد مبادرت به تعیین جریمه نقدی بر مبنای میزان تاثیر بر بازار، تعدد و تکرار عمل ارتكابی و مدت تخلف ارتكابی می نمود. از ایرادات دیگر می توان به شیوه تعیین و مقدار جریمه عمل ارتكابی اشاره کرد. به موجب بند ۱۲ ق ۶۱ ق.ا.س.ک، جریمه نقدی از ده میلیون ریال تا یک میلیارد ریال پیش بینی شده است. در خصوص الزام به پرداخت جریمه به مبلغ یک میلیارد ریال که تنها به رویه های مخل رقابت مشمول ماده ۴۵ ق.ا.س.ک محدود شده است، تعیین بالاترین میزان جریمه (سقف جریمه) بدون ارائه شاخص و معیارهای مربوطه به طور دقیق و شفاف از دیگر نواقص این پرونده به شمار می رود، در حالی که وفق آیین نامه تعیین میزان جرایم نقدی متناسب با عمل ارتكابی در رویه های ضد رقابتی مصوب ۱۳۸۹/۱۱/۲۶، میزان جرایم نقدی متناسب با عمل ارتكابی توسط شورای رقابت بر مبنای عواملی نظیر اهمیت کمی و کیفی عمل ضد رقابتی، میزان تاثیر منفی آن بر بازار، تعدد و تکرار عمل ارتكابی و زمان و مکان ارتكاب، به ترتیب بندهای ماده (۴۵) قانون یاد شده تعیین می شود، حال آنکه حداکثر مبلغ جریمه مقرر شده برای رویه مورد بحث بنگاه اقتصادی مسلط با هیچ یک از بندهای آیین نامه انطباق ندارد.

با این تفصیل، شورا باید طبق ماده ۵۸ این قانون با تبیین ضوابط و تدوین معافیت های قانونی در راستای حقوق فعالان اقتصادی گام بردارد، در حالی که شورا تاکنون شاخص های معافیت های کلی یا موردی را به صورت مدون، جامع و شفاف در دسترس فعالان بازار قرار نداده است.

۲-۳. نقد شکلی

فارغ از اینکه تصمیمات شورا طبق فراز اول ماده ۶۱ باید در قالب رأی متجلی شود، در تصمیم صادره بدون اشاره به نحوه بررسی های انجام گرفته وفق اختیارات قانونی شورا بر اساس مفاد مواد ۵۴ (انجام امور کارشناسی از سوی مرکز ملی رقابت) و ۶۰ (بازرسی و تحقیق از سوی شورا و یا مؤسسات تخصصی و اشخاص متخصص حقیقی و حقوقی واجد صلاحیت)، صرفاً به بیان حکم مورد نظر از تصمیم اکتفاء شده است؛ لذا تصمیم اتخاذ شده از این رو چندان مستدل و مستند

به نظر نمی‌رسد (اصغر نیا، ۱۳۹۵: ۶۵-۶۶). مضافاً شرح مختصری از پرونده، ادله و دفاعیات طرفین به چشم نمی‌خورد.

شورا حتی در مواردی که رسیدگی با شکایت شاکی آغاز شده است نیز به تحصیل ادله از طرق مختلف می‌پردازد. در نتیجه رسیدگی شورای رقابت (مانند رسیدگی کمیسیون اروپا) از نوعی الگوی تفتیشی پیروی می‌کند. شورای رقابت در رسیدگی‌های خود نمی‌تواند نقش قاضی بی‌طرف را بازی کند و به نحو مستقیم در تحصیل ادله دخالت می‌کند (خشنودی و حسینی، ۱۳۹۷: ۹۷)، در حالی که بدون توجه به ادله طرفین یا تحصیل ادله جهت کشف قضیه، رفتار شرکت اسنپ‌فود را تحت حکم کلی ممنوعیت قرار داده و آشکارا ضد رقابتی دانسته است. نکته مهم دیگر آنکه مطابق قسمت «د» بند ۳ ماده ۶۴ ق.ا.س.ک، تصمیمات هیأت تجدیدنظر قطعی و لازم‌الاجرا خواهد بود و صراحتی مبنی بر نظارت مراجع قضایی عالی بر تصمیمات شورا و هیأت وجود ندارد. در خصوص اینکه دیوان عدالت اداری صلاحیت بازبینی تصمیمات شورا دارد یا خیر، اختلاف نظر وجود دارد. برخی از نویسندگان معتقدند اعتراض به تصمیمات قطعی شورای رقابت که به موجب ماده ۶۱ قانون اتخاذ می‌شود، مشمول بند ۲ ماده ۱۰ قانون دیوان عدالت اداری بوده و در صلاحیت شعب بدوی دیوان است (خشنودی و حسینی، ۱۳۹۵: ۲۱۸). در نظر جمعی از نویسندگان، مداخله دیوان عدالت اداری در بازنگری و ابطال تصمیمات غیر ترافیعی شورای رقابت که در آنها نظر قضاوت شورا محوری ندارد، موجه باشد، اما بازنگری ماهوی و رسیدگی قضایی به یک پرونده واجد رویه‌های محل رقابت و تعمیم صلاحیت دیوان عدالت اداری و تجویز بررسی دوباره امور موضوعی و حکمی تصمیمات قطعی شورای رقابت در خصوص اختلافاتی که طرفین آن بنگاه‌های تجاری و موضوع آن، احراز و مقابله با اقدامات ضد رقابتی در بازار است، بی‌تردید با روح مقررات فصل نهم قانون اجرای سیاست‌های اصل کلی اصل ۴۴ سازگاری ندارد (رهبری و حسینی، ۱۳۹۸: ۳۹۵).

نتیجه‌گیری

از منظر قواعد حقوق رقابت، معاملات انحصاری مظلون به داشتن آثار ضد رقابتی هستند، چراکه از یک سو ممکن است رقابت را تهدید کنند و به مصرف‌کنندگان آسیب برسانند، و از سوی دیگر ممکن است دارای آثار مثبت اقتصادی و رقابتی باشند که همسو با رقابت آزاد در بازار و مصالح عمومی تلقی شوند. بنابراین، بدون در نظر گرفتن مؤلفه‌های رقابتی و معیارهای دقیق و شفاف جهت احراز اخلاف در رقابت، نمی‌توان این ترتیبات را ذاتاً غیرقانونی دانست. روند ارزیابی رقابتی این معاملات بر اساس مؤلفه‌های رقابتی مانند درجه محرومیت و ورود رقا به بازار، مدت توافقی، واکنش عرضه و تقاضا به تغییرات قیمتی، ساختار بازار و تأثیر آن بر رفاه مصرف‌کنندگان صورت می‌گیرد.

تحلیل رأی شماره ۳۹۵ مورخ ۱۳۹۸/۰۷/۱۳ و رأی شماره ۹۸/۵۸/هـ ت مورخ ۱۳۹۸/۱۱/۷ هیأت تجدیدنظر نشان می‌دهد که استنادهای ناصحیح به بندهای مختلف ماده ۴۵ ق.ا.س.ک و عدم تصریح معیار و قاعده‌مند برای تشخیص موقعیت مسلط و قدرت بازاری، از یک سو، و عدم در نظر گرفتن پیامدهای مثبت اقتصادی و رقابتی اقدامات شرکت اسنپ‌فود، از سوی دیگر، به این نتیجه منجر شده است که اقدامات شرکت اسنپ‌فود به عنوان معامله انحصاری و مصداق سوءاستفاده از موقعیت اقتصادی مسلط قلمداد شده است. مضافاً بر این، رفتار شرکت اسنپ‌فود به عنوان یک اقدام یکجانبه غیرقراردادی تلقی شده است که با سوءاستفاده از موقعیت مسلط، اخلاف در رقابت بازار ایجاد کرده است، در حالی که معیارها و عناصر اخلاف در رقابت به وضوح مشخص نشده‌اند.

این آراء فاقد یک دیدگاه جامع نسبت به این محدودیت‌ها هستند و صرفاً بدون توجه به اثرات رقابتی و اقتصادی اعمال بنگاه‌ها، معاملات انحصاری را ممنوع اعلام کرده‌اند. عدم تفکیک بین قدرت بازاری و سوءاستفاده از موقعیت مسلط، همراه با عدم ارائه تحلیل دقیقی از وضعیت و محدوده بازار، منجر به صدور آرای خلاف قانون و دکترین حقوقی شده است.

منابع

فارسی

۱. اصغر نیا، مرتضی (۱۳۹۵)، «نقدی بر رویه شورای رقابت در احراز رویه ضد رقابتی؛ بررسی موردی تصمیم پرونده واگذاری شرکت مخابرات ایران»، دو فصلنامه رویه قضایی، شماره ۱.
۲. اکبریان طبری، معصومه (۱۴۰۲)، تحلیل رقابتی رویه‌های محدودکننده غیر قیمتی در قرارداد توزیع، تهران: دانشکده حقوق، دانشگاه شهید بهشتی.
۳. جعفرزاده، میرقاسم و اکبریان طبری، معصومه (۱۴۰۰)، «تحلیل رقابتی محدودیت‌های غیر قیمتی در توافقات عمودی»، پژوهش حقوق خصوصی، شماره ۳۷.
۴. حسینی، مینا (۱۳۹۶)، حقوق رقابت در آیین ساختار و تصمیمات شورای رقابت، تهران: انتشارات مجد.
۵. خشنودی، رضا و حسینی، مینا (۱۳۹۵)، «ماهیت حقوقی شورای رقابت و تجدیدنظر از آرای آن»، تحقیقات حقوقی، شماره ۷۵.
۶. خشنودی، رضا و حسینی، مینا (۱۳۹۷)، «دادرسی منصفانه در رسیدگی به رویه‌های ضد رقابتی در پرتو مقررات خارجی»، پژوهش‌های حقوق تطبیقی.
۷. خشنودی، رضا و حسینی، مینا (۱۳۹۹)، «نقدی بر رأی شورای رقابت، اقدام هماهنگ در معدوم‌سازی جوجه‌های یک روزه»، فصلنامه رأی، مطالعات آرای قضایی، شماره ۳.
۸. رهبری، ابراهیم و حسینی، وحید (۱۳۹۸)، حقوق رقابت در عرصه مالکیت‌های فکری، جلد ۱ و ۲، تهران: انتشارات سمت.
۹. غفاری فارسانی، بهنام (۱۳۹۸)، حقوق رقابت و ضمانت‌اجراهای مدنی آن، چاپ دوم، تهران: نشر میزان.

انگلیسی

1. Commission Regulation (EU) 2022/720 of 10 May 2022 on the application of Article 101(3) of the Treaty on the Functioning of the European Union to categories of vertical agreements and concerted practices.
2. Federal Trade Commission (FTC) Act of 1914.
3. Femi Alese (2016), Federal Antitrust and EC Competition Law Analysis, New York, Routledge.

4. Guidelines on Vertical Restraints (2022), Brussels, 10.5.2022.
5. Kalten Brunner, Lisa (2022), "Non-Pricing Conduct by Dominant Firms in the EU", Europe, Middle East and Africa Antitrust Review.
6. Schmidt, Hedvig (2009), Competition Law, Innovation and Antitrust, Edward Elgar Publishing, Inc., US.
7. The Clayton Antitrust Act, 1914.
8. The Sherman Antitrust Act of 1890.